

Doodzonde

Twee spaken uit het wiel van Ezinge

Het Groningse Ezinge mag zich verheugen in een voortdurende belangstelling van bezoekers die niet alleen de sfeer van dit typische wierdedorp willen proeven maar die ook de plek willen aanschouwen waar in de jaren '30 de beroemde oudheidkundige opgravingen naar de vroegste wierdebewoning plaats hadden. Die belangstelling zal nog groter worden nu kort geleden in het voormalige gemeentehuis van Ezinge het museum Wierdenland is geopend.

Op het hoogste punt van Ezinge - bij de kerk, zo'n 5 m boven de omgeving - heeft men een fraai uitzicht over zowel het afgegraven als het niet-afgegraven deel van deze wierde. Daar kan men ook de opvallende verkaveling zien, met perceelsgrenzen die als de spaken van een wiel uitwaaiëren, met het kerkterrein als as.

De spaakwielverkaveling past bij de rangschikking van boerderijen in een krans om het centrum, waarbij elke boerderij een 'taartpunt' van het land op de wierde bezit. Zo'n rangschikking was in Ezinge waarschijnlijk al aanwezig in de 2de eeuw vóór Christus, en in ieder geval in de 2de eeuw ná Christus, zo bleek uit het oudheidkundig onderzoek. Nadien is in die ordening niet veel veran-

Een van de verdwenen 'spaken'.

derd. Deze verkaveling is dan al zo'n 2000 jaar oud, een cultuurhistorisch unicum! De spaakwielverkaveling heeft meerdere veranderingen van de wierde doorgemaakt en overleefd. Zij is blijven bestaan toen in de laat-Romeinse tijd en in de vroege middeleeuwen de wierde nogmaals werd opgehoogd en uitgebreid. Zij is ook blijven bestaan toen in het begin van de huidige eeuw de wierde van Ezinge voor driekwart werd afgegraven om de wierdegrond als meststof te verkopen. Op het afgegraven deel werden de 'spaken' weer als perceelsscheidingen aangelegd, al dan niet vergezeld van een ook vroeger aanwezig kerkepad. Wat is het dan doodzonde, dat zowel in 1989 als in 1991 een spaak werd weggehaald uit het wiel van Ezinge. Aan de noordzijde van de wierde heeft de grondgebruiker twee afrasteringen verwijderd, evenals de restanten van de kerkepadverharding die daar nog lag. Reden: grotere percelen grasland zijn gemakkelijker te bewerken dan kleinere.

In de fout

Nota bene staat tenminste één van de verwijderde kerkepaden op de provinciale legger van openbare

wegen en paden. De grondgebruiker is dus goed in de fout gegaan. De gemeente (Winsum) weet ervan maar heeft nog onvoldoende actie ondernomen.

Nog afgezien van de functie als openbaar voetpad, zouden de spaken van Ezinge, evenals de velg trouwen, moeten zijn beschermd als cultuurhistorisch monument. Dit moet worden opgenomen in het bestemmingsplan voor de bebouwde kom van het beschermde dorpsgezicht Ezinge.

Ironisch aan deze zaak is, dat de eigenaar van het land waar het om gaat de Stichting J.B. Scholtenfonds is. De Stichting staat enerzijds de cultuurhistorische aantastingen door haar pachter kennelijk toe. Anderzijds is zij een van de belangrijkste subsidiegevers van het museum Wierdenland in Ezinge. Wierdenland heeft zichzelf juist als taak gesteld te wijzen op de cultuurhistorische betekenis en waarde van de wierden in het Groninger landschap. Een kwestie van de linkerhand die niet weet wat de rechter doet?

30 jaar ongebruikt

Neel! Zegt een woordvoerder van het fonds, natuurlijk is zij doordrongen van de enorme waarde van de wierden. Maar de subsidiënt is er daarentegen ook van doordrongen dat zij alleen door goed beheer van haar vermogen in staat is subsidies te verlenen. Voor de eigenaar van het betreffende 'spaken' is het besluit tot verwijdering van de perceelsscheidingen pas genomen na grondig onderzoek. Hieruit bleek dat het kerkepad al langer dan 30 jaar niet meer in gebruik is geweest. Gedwongen door redenen van bedrijfstechnische aard zag de pachter zich daarop genoodzaakt dit landschapselement te ruimen. Ook naderhand, in de daarop volgende discussie, is zeer bewust besloten niet tot heraanleg van dit pad over te gaan. Een afweging van belangen; tussen de harde realiteit en de vermelding van het pad in de wegenlegger. Het pad was in onbruik en verloor daarmee zijn plaats in de werkelijkheid.

Redactie Noorderbreedte (WF)

Luchtfoto waarop de 'spaken' nog duidelijk zichtbaar zijn.

